

قدیمی ترین تمدن دنیا کجاست

۱۹ مرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۶:۲۹

بر مبنای یافته‌های باستان شناسان شهر سوخته ۱۵۱ هکتار وسعت دارد و بقایای آن نشان می‌دهد که این شهر دارای پنج بخش مسکونی واقع در شمال شرقی شهر سوخته، بخش‌های مرکزی، منطقه صنعتی، بناهای یادمانی و گورستان است.

وسعت شهر سوخته و یافته‌های کاوشگران این محوطه باستانی را از صورت یک محوطه عادی دوران مفرغ خارج کرده و به این نتیجه رسانده که زندگی در شهر سوخته با دوران آغاز شهرنشینی در فلات مرکزی ایران و بین‌النهرین همزمان است. سند یا کتیبه‌های که نام واقعی و قدیمی این شهر را مشخص کند هنوز به دست نیامده و به دلیل آتش‌سوزی در دو دوره زمانی بین سال‌های ۳۲۰۰ تا ۲۷۵۰ قبل از میلاد شهر سوخته نامیده می‌شود.

بخش بناهای یادمانی شهر سوخته؛ زابل

"کلنل بیت"، یکی از ماموران نظامی بریتانیا از نخستین کسانی است که در دوره قاجار و پس از بازدید از سیستان به این محوطه اشاره کرده و نخستین کسی است که در خاطراتش این محوطه را شهر سوخته نامیده و آثار باقیمانده از آتش‌سوزی را دیده است. پس از او "سر اورل اشتین" با بازدید از این محوطه در اوایل سده حاضر، اطلاعات مفیدی در خصوص این محوطه بیان کرده است. بعد از او شهر سوخته توسط باستان شناسان ایتالیایی به سرپرستی "مارتیسو توزی" از سال ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۷ مورد بررسی و کاوش قرار گرفت.

گورستان شهر سوخته؛ زابل

بر مبنای یافته‌های باستان شناسان شهر سوخته ۱۵۱ هکتار وسعت دارد و بقایای آن نشان می‌دهد که این شهر دارای پنج بخش مسکونی واقع در شمال شرقی شهر سوخته، بخش‌های مرکزی، منطقه صنعتی، بناهای یادمانی و گورستان است که به صورت تپه‌های متوالی و چسبیده به هم واقع شده‌اند. هشتاد هکتار شهر سوخته بخش مسکونی بوده است.

تحقیقات نشان داده که این محوطه بر خلاف اکنون که محیط زیست کاملاً بیابانی دارد و فقط درختان گز در آنجا دیده می‌شود، در پنج هزار سال قبل از میلاد منطقه‌ای سبز و خرم با پوشش گیاهی متنوع و بسیار مطلوب بوده و درختان بید مجنون، افرا و

سپیدار در آنجا فراوان وجود داشته است. در آن دوران نیز این منطقه بسیار گرم بوده، اما آب رودخانه هیرمند و شعباتش به خوبی زمین های کشاورزی شهر سوخته را سیراب می کرده است.

گورهای شهر سوخته؛ زابل

دریاچه هامون در ۳۲۰۰ قبل از میلاد (و دست کم تا زمان ظهور اشو زرتشت) دریاچه ای بزرگ و پرآب بوده و رودها و شاخه های قوی از آن منشعب می شده و در اطراف آن نیزارهای وسیعی وجود داشته است(اهمیت و وسعت این دریاچه در هزاران سال قبل با توجه به اینکه محل وقوع مهمترین اسطوره های اوستایی و پهلوی و مرتبط با ظهور موعود و منجی آخرالزمان زرتشتی (سوشیانس یا سوشیانت) است و نظر به اینکه در قدیمی ترین نوشته های اوستایی که به بیش از سه هزار سال قبل بر می گردند؛ به آن اشاره شده، مورد تاکید قرار می گیرد).

یکی از گورهای گورستان شهر سوخته؛ زابل

در بررسی های منطقه ای در اطراف شهر سوخته، بستر رودخانه های مختلف و آبراه هایی پیدا شده که به مزارع کشاورزی شهر سوخته آب می رسانده اند. در اولین فصل کاوش در شهر سوخته کوچه ها و خانه های منظم، لوله کشی آب و فاضلاب با لوله های سفالی پیدا شد که نشان دهنده وجود برنامه ریزی شهری در این شهر است.

شهر سوخته مرکز بسیاری از فعالیت های صنعتی و هنری بوده، در فصل ششم کاوش در شهر سوخته نمونه های جالب و بدیعی از زیورآلات به دست آمد. در جریان حفاری های فصل های گذشته در شهر سوخته مشخص شد که با توجه به صنعتی بودن شهر و وجود کارگاه های صنعتی ساخت سفال و جواهرات در این منطقه، ساکنان آن از درختان موجود در طبیعت محوطه برای سوخت استفاده می کرده اند و طبق برخی گفته ها یکی از دلایل نابودی این شهر، قطع بی رویه درختان برای استفاده از آنان در کوره های سفال سازی بوده است.

باستان شناسان با یافتن مهره ها و گردنبندهایی از لاجورد و طلا در یک گور، درباره روش های ساخت ورقه ها و مفتول های طلایی به تحقیق پرداختند و دریافتند صنعتگران شهر سوخته با ابزارهای بسیار ابتدایی ابتدا صفحه های طلایی بسیار نازک به قطر کمتر از یک میلیمتر تهیه کرده و بعد آنها را به شکل لوله های استوانه ای درمی آوردند و پس از اتصال دو سوی ورقه ها به یکدیگر مهره های سنگ لاجورد را در میان آن قرار می دادند.

در شهر سوخته، انواع سفالینه ها و ظروف سنگی، معرق کاری، انواع پارچه و حصیر یافت شده که معرف وجود چندین نوع صنعت، به ویژه صنعت پیشرفته پارچه بافی در آنجاست. تاکنون ۱۲ نوع بافت پارچه یکرنگ و چند رنگ در شهر سوخته به دست آمده است. مشخص شده مردم این شهر با استفاده از نیزارهای باتلاق های اطراف هامون سبد و حصیر می بافتند و از این نی ها برای

درست کردن سقف هم استفاده می کردند. کشف قلاب و تور ماهیگیری بیانگر این موضوع است که صید ماهی و بافت تورهای ماهی گیری نیز از دیگر مشاغل مردمان شهر سوخته بوده است.

شهر سوخته ابتدا در پی یک بحران سیاسی، کوچک شده و در حدود سال ۲۰۰۰ قبل از میلاد بر اثر خشک شدن دلتای رودخانه هیرمند به کلی از بین رفته است. دیوارها در معماری دوره اول (قدیمترین دوره استقرار) خشتی است. ساختمان های دوره دوم و سوم شباهت زیادی به بناهای دوره اول دارند، اما از آنها وسیع تر می باشند. از دوره چهارم، بقایای یک ساختمان یا کاخ بزرگ به وسعت ۶۵۰ متر مربع به دست آمد که به احتمال در سال ۱۸۰۰ قبل از میلاد، سوخته و ویران شده است.

قبرستان شهر سوخته که به طور تصادفی در سال ۱۹۷۲ میلادی توسط باستان شناسان شناسایی شد، در بخش جنوب غربی تپه واقع گردیده است. قبور موجود در این گورستان را حدود ۲۰۰۰۰ قبر تخمین زده اند.

سفال شهر سوخته از نوع نخودی است که در تمام ادوار چهار گانه استقرار متداول بوده است. سفال خاکستری نیز یکی دیگر از مصنوعات این شهر به حساب می آید، که نوع خاکستری با نقش قرمز آن تنها در دوره اول، و خاکستری با نقش سیاه با تزیین چند رنگی در دوره های اول و دوم رایج بوده است. معروف ترین سفال شهر سوخته، نوع ترکمنی یا نوع کویته است که بیش از چهل درصد از سفال ها را تشکیل می دهد و شباهت بسیار نزدیکی به سفال به دست آمده از افغانستان و ترکمنستان دارد. شکل های رایج ظروف سفالی را لیوان های ساده و کاسه های ساده و قمقمه تشکیل می دهد.

تمام سطح منطقه باستانی شهر سوخته پوشیده از قطعات خرد شده سفال است که ظاهراً بیشتر آن را سفال های شکسته شده در فرایند تولید، تشکیل داده است و به نظر می رسد اهالی شهر به منظور سنگ فرش کردن نقاطی از شهر از آن استفاده نموده اند.

اشیای فراوان به دست آمده از شهر سوخته را بیشتر مهره های سنگی و پیکره های کوچک گلی به شکل حیوانات گوناگون، و ابزارهای ساخته شده از چوب و فلز تشکیل می دهند. اشیای زینتی از سنگ لاجورد و فیروزه و عقیق نیز، به مقدار فراوان از شهر سوخته بدست آمده است. از مهمترین کشفیات در این محل، یک لوح گلی به خط "ایلامی مقدم" است.

پیش از انقلاب، باستان شناسان ایتالیایی حاضر در شهر سوخته به هنگام کاوش در گوری ۵ هزار ساله، جامی را پیدا کردند که نقش یک بز همراه با تصویر یک درخت روی آن دیده می شد. سال ها بعد "منصور سجادی"، باستان شناس ایرانی پس از بررسی این جام دریافته نقش موجود بر آن برخلاف دیگر آثار به دست آمده از محوطه های تاریخی شهر سوخته، تکراری هدفمند دارد، به گونه ای که حرکت بز به سوی درخت را نشان می دهد.

هنرمند نقاشی که جام سفالین را بوم نقاشی خود قرار داده، توانسته است در ۵ حرکت، بز را طراحی کند که به سمت درخت حرکت و از برگ آن تغذیه می کند. بنابراین این بز متحرک می تواند اولین انیمیشن ساخته شده دست بشر باشد و به همین دلیل

در بسیاری از محافل متحرک سازی دنیا مطرح شده است. در سفال های شهر سوخته، که از متمدن ترین و پیشرفته ترین تمدن های باستانی در پنج هزار سال پیش است، نقش بز و ماهی بیش از هر نقش دیگری دیده می شود.

بررسی و شناسایی دشت سیستان و اطراف شهر سوخته منجر به ثبت و شناسایی ۱۰۲ تپه ۵ هزار ساله شد که روزگاری روستاهای اطراف شهر سوخته بوده اند. آخرین بررسی های اولیه در اطراف شهر سوخته حاکی از آن بود که احتمال وجود بیش از ۷۰۰ تپه که روستاهای اقماری بوده اند در اطراف شهر سوخته وجود دارد. شواهد اولیه از قبیل سفال های سطحی نشان می دهد که این تپه ها قدمتی برابر با شهر سوخته داشته باشند اما این موضوعی است که پس از انجام فعالیت های ثبت و مستند نگاری محوطه آشکار می شود.

منبع: مشرق

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۷۷۴۵/کجاست-دنیای-تمدن-ترین-قدیمی/>